Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Capacitarea tinerilor pentru a realiza dezvoltarea durabilă prin educație”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 100/06)

Raportoare: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
	Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	24.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului	
(voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	126/1/1

1. **Concluzii și recomandări**

1.1. CESE invită statele membre să își reînnoiască angajamentul asumat în cadrul COP 26 ([1]), de a transforma acțiunile climatice și dezvoltarea durabilă într-o componentă fundamentală a programei de învățământ. Este esențial să fie recunoscută nevoia de a regândi viitorul împreună cu tinerii și de a concepe un nou contract social, care să transforme educația într-un sens pozitiv.

1.2. Pentru a realiza o schimbare de paradigmă, CESE subliniază necesitatea unei abordări transversale cuprinzătoare, asigurând cooperarea între diferitele părți interesate, partenerii sociali și organizațiile societății civile. Organizațiile de tineret și educația nonformală joacă un rol fundamental în îmbunătățirea conștientizării cu privire la obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și în sprijinirea punerii în aplicare a acestora

1.3. CESE încurajează Comisia Europeană să se axeze în continuare pe nevoile tineretului în cadrul Anului european al competențelor 2023, corelându-l cu dezvoltarea durabilă și cu provocările cu care se confruntă tinerii într-o lume aflată în schimbare.

1.4. CESE salută rolul de coordonare al Comisiei în promovarea de proiecte, acțiuni de formare, schimburi de bune practici și a comunicării între profesori, pentru a stimula punerea în aplicare a ODD-urilor în educație. Cu toate acestea, educația, atât teoretică, cât și practică, pe tema abordărilor și strategiilor referitoare la dezvoltarea durabilă ar trebui să fie proiectată la nivel local, național și regional și să se bazeze pe cercetări coerente și pe planuri de acțiune clare; aceasta ar trebui să includă monitorizarea, facilitarea îmbunătățirii continue și schimbul de experiență.

1.5. CESE subliniază rolurile importante ale dialogului social și dialogului civic în integrarea ODD la toate nivelurile de educație, în educația formală și nonformală și în formarea profesorilor, pentru a se garanta că acestea includ cadre de competențe explicite, care permit definirea unor obiective de învățare și a unor metode de evaluare concrete.

1.6. CESE subliniază că toată lumea are nevoie de cunoștințele necesare pentru a combate schimbările climatice, în special în ceea ce privește toate aspectele consumului și producției durabile, făcând alegeri alimentare responsabile și reducând risipa de alimente, precum și utilizarea energiei durabile. Educația copiilor ar trebui sprijinită prin formarea pe tot parcursul vieții pentru părinți și prin educarea cetățenilor. În plus, ar trebui promovată sensibilizarea tuturor persoanelor, inclusiv prin sprijinirea în acest sens a organizațiilor conduse de tineri.

([1]) Concluziile copreședinților summitului miniștrilor educației și mediului din cadrul CoP26 „Învață pentru planeta noastră. Acționează pentru climă”.

1.7. CESE solicită ca investițiile efectuate de UE să fie mai bine corelate cu educația pentru o dezvoltare durabilă utilizând fonduri europene, precum Mecanismul de redresare și reziliență (MRR), Erasmus+, Orizont, Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul social european Plus (FSE+).

1.8. CESE invită toate statele membre să asigure investiții publice sustenabile și de calitate, pentru a garanta că obiectivele dezvoltării durabile sunt integrate în educația națională nu numai în teorie, ci și în practică, prin elaborarea unor programe de învățământ cuprinzătoare pentru a insufla gândirea critică și a permite luarea de decizii în cunoștință de cauză.

1.9. CESE invită statele membre să ofere un sprijin real profesorilor, pentru a spori atractivitatea profesiei. Deși există o penurie semnificativă de cadre didactice în Europa, educația pentru sustenabilitate are nevoie de cadre didactice apreciate, care să beneficieze de salarii decente și condiții de muncă bune. Pentru a transforma sistemul educațional, este esențial să se asigure o formare inițială și continuă a profesorilor de o calitate ridicată, echitatea și incluziunea în sistemele de educație și formare și o organizare inovatoare a școlilor.

1.10. CESE solicită ca procesul educațional și de învățare să fie centrat pe tineri. Acest lucru poate fi realizat prin reducerea birocrației pe care o implică profesia de cadru didactic, punând accentul pe o pedagogie inovatoare și pe cooperarea strânsă cu elevii. În acest context, este important ca toți profesorii să fie pregătiți pentru o utilizare eficientă a noilor tehnologii și pentru noi medii de învățare, atât în ce privește programa de învățământ, cât și propria lor viață. Ar fi benefic să se evalueze fezabilitatea unei platforme online dedicate sau a unui tablou de bord pentru schimbul de bune practici.

1.11. CESE invită Comisia Europeană să lucreze la introducerea unui indicator european privind reducerea sărăciei și a părăsirii timpurii a școlii, în conformitate cu educația pentru dezvoltare durabilă, pentru a combate inegalitățile. Acesta ar putea fi elaborat în paralel cu un indicator global.

2. **Cadru și context**

2.1. *Necesitatea dezvoltării durabile*

2.1.1. Politicienii, factorii de decizie și responsabilii de elaborarea politicilor trebuie să recunoască faptul că tranziția de mare amploare de la o economie liniară, bazată pe combustibili fosili și cu o utilizare intensivă a resurselor către o economie circulară și benefică pentru climă este extrem de necesară, însă perturbă considerabil viața și planurile de viitor ale cetățenilor, dar mai ales pe cele ale tinerilor și ale generațiilor viitoare.

2.1.2. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a evidențiat și dependența nesustenabilă a Europei față de combustibilii fosili și a plasat tranziția verde într-un nou context geopolitic. Pentru a ne reduce dependența, accelerarea decarbonizării este inevitabilă și mai necesară ca oricând. În lumina provocărilor actuale și viitoare, Agenda 2030, cele 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) ale acesteia și angajamentul de a nu lăsa pe nimeni și niciun loc în urmă asigură un parcurs unic către o economie a bunăstării, pentru a reconstrui mai bine și pentru a realiza o lume mai echitabilă, justă, favorabilă incluziunii, sustenabilă și rezilientă.

2.1.3. În viitorul apropiat, UE ar trebui să constituie un exemplu, trasând o cale sustenabilă din punct de vedere economic către o tranziție verde și justă din punct de vedere social. În acest scop, CESE invită statele membre și instituțiile UE să capaciteze tinerii și să îi implice în procesul decizional, adaptând educația și ocuparea forței de muncă și mobilizând și mai mulți tineri. Potrivit *Programului mondial de acțiune pentru tineret până în anul 2000 și ulterior* ([2]), adoptat de Adunarea Generală a ONU în 1996, tinerii din toate țările reprezintă atât o resursă umană majoră pentru dezvoltare, cât și agenți-cheie pentru schimbări sociale, dezvoltare economică și inovare tehnologică. CESE subliniază că tinerii sunt liderii viitorului. Ei trebuie sprijiniți pentru a putea avea acces la inovații progresive și trebuie să fie pe deplin integrați în procesul de elaborare a politicilor, pentru a îmbunătăți dezvoltarea durabilă.

2.1.4. Obiectivul prezentului aviz din proprie inițiativă este să analizeze dacă și cum sunt integrate ODD-urile în programa de învățământ a statelor membre și să evalueze dacă abordarea statelor membre vizate poate fi considerată o educație transformatoare pentru promovarea dezvoltării durabile ([3]). În plus, avizul formulează recomandări pentru a sprijini Comisia Europeană și statele membre în ceea ce privește modul de promovare a oportunităților și de depășire a provocărilor legate de dezvoltarea în continuare a politicilor pentru tineret, garantând, în același timp, integrarea educației pentru dezvoltare durabilă încă dintr-o etapă timpurie.

([2]) ONU – Programul mondial de acțiune pentru tineret.

([3]) Se utilizează diferiți termeni – avizul se referă la „educația transformatoare pentru promovarea dezvoltării durabile”. Cu toate acestea, termenii „educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)” și „educație pentru durabilitatea mediului (EDM)” sunt utilizați ca sinonime în contextul de față. A se vedea și glosarul din anexă.

2.2. *Peisajul în materie de politici*

2.2.1. În 2015, Organizația Națiunilor Unite a adoptat obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), ca un model ambițios prin care lumea să abordeze împreună degradarea mediului și probleme legate de dezvoltarea socială și economică. Educația este considerată ca având un rol central în atingerea până în 2030 a celor 17 ODD-uri și a celor 169 de ținte asociate. Educația este un drept al omului, iar educația (inclusiv cea în materie de sustenabilitate) ar trebui să fie accesibilă pentru toți. Totuși, potrivit raportului UNESCO privind punerea în aplicare a ODD-urilor, educația publică nu este gratuită pentru toată lumea și, deseori, nu este nici incluzivă. Punerea în aplicare a țintei 4.7 din ODD s-a dovedit a fi dificilă. În plus, „multe țări încă nu se angajează pe deplin să transforme acțiunile climatice într-o componentă fundamentală a programelor de învățământ" ([4]).

2.2.2. La ținta 4.7 din ODD se precizează că, până în 2030, semnatarii trebuie să asigure „[faptul] că toți cei care urmează cursurile unei instituții de învățământ dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru a promova dezvoltarea durabilă, inclusiv, printre altele, prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și a non-violenței, cetățenia globală și aprecierea față de diversitatea culturală și față de contribuția culturii la dezvoltarea durabilă". Avizul relevant al CESE pe tema „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți" ([5]) este în acord cu această recomandare.

2.2.3. În ultimii ani, politicile UE s-au axat din ce în ce mai mult pe durabilitatea mediului. Pactul verde european ([6]), lansat în 2019, este planul Comisiei Europene de a face ca economia UE să devină sustenabilă, marcând ambiția sa ca Europa să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050.

2.2.4. În cadrul planului său pentru ca educația și formarea să contribuie la tranziția verde, Comisia Europeană a sugerat mai multe inițiative: în primul rând, lansarea Coaliției „Educație pentru climă" ([7]); în al doilea rând, Concluziile Consiliului, adoptate recent, privind promovarea implicării tinerilor ca actori ai schimbării în vederea protejării mediului ([8]), și o recomandare a Consiliului privind învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă ([9]); în al treilea rând, dezvoltarea unui cadru european al competențelor pentru schimbările climatice și dezvoltarea durabilă ([10]).

2.2.5. La 4-5 aprilie 2022, Consiliul Educație, Tineret, Cultură și Sport a subliniat rolul important pe care îl joacă sportul în educația pentru un mediu durabil și a recomandat să se „*găsească modalități de promovare a educației pentru dezvoltare durabilă și a construirii unui sentiment de responsabilitate civică și ecologică în rândul cluburilor sportive, al federațiilor și al altor actori din domeniul sportului*" ([11]).

2.2.6. De asemenea, Anul European al Tineretului 2022 își propune să promoveze noile oportunități și posibilități oferite de tranziția verde și de cea digitală. Aceste tranziții ar trebui să fie favorabile incluziunii și să acorde atenție integrării tinerilor cu mai puține oportunități și grupurilor vulnerabile de tineri. CESE invită Comisia Europeană să se axeze în continuare pe nevoile tineretului în cadrul Anului european al competențelor 2023, corelându-l cu dezvoltarea durabilă și cu provocările cu care se confruntă tinerii într-o lume aflată în schimbare.

([4]) Raportul UNESCO de monitorizare a educației la nivel global, 2021/2: *Non-state actors in education: who chooses? who loses?* („Actorii privați din domeniul educației: cine alege? Cine pierde?").

([5]) Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți" (JO C 56, 16.2.2021, p. 1).

([6]) Pactul verde european.

([7]) Comisia Europeană – Coaliția „Educație pentru climă".

([8]) Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului – Promovarea implicării tinerilor ca actori ai schimbării în vederea protejării mediului (JO C 159, 12.4.2022, p. 9).

([9]) Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă (JO C 243, 27.6.2022, p. 1).

([10]) Bianchi, G., Pisiotis, U. și Cabrera Giraldez, M., GreenComp The European sustainability competence framework (Green Comp – Cadrul european de competențe în materie de durabilitate), Punie, Y., și Bacigalupo, M. editor(i), EUR 30955 EN, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg 2022, ISBN 978-92-76-46485-3, doi:10.2760/13286, JRC128040.

([11]) Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, intitulate „Sportul și activitatea fizică, o pârghie promițătoare pentru transformarea comportamentului în favoarea dezvoltării durabile" (JO C 170, 25.4.2022, p. 1).

2.2.7. Este important ca investițiile efectuate de UE să fie mai bine corelate cu educația pentru o dezvoltare durabilă utilizând fonduri europene, precum Mecanismul de redresare și reziliență (MRR), Erasmus+, Orizont, Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul social european Plus (FSE+). Lupta împotriva pierderii biodiversității, a poluării și a schimbărilor climatice este una dintre cele patru priorități generale ale noului program Erasmus+ pentru 2021-2027, alături de incluziune și diversitate, transformarea digitală și participarea la viața democratică. CESE salută faptul că mobilitatea online va fi încurajată, de asemenea, în cadrul programului Erasmus, pentru a reduce amprenta de carbon.

3. **Tineretul, educația și dezvoltarea durabilă**

3.1. Importanța dezvoltării competențelor în domeniul atenuării schimbărilor climatice și al adaptării la acestea, precum și în economia circulară, trebuie luată în considerare pentru recalificarea și perfecționarea tinerilor. Partenerii sociali (organizațiile angajatorilor și sindicatele lucrătorilor) și organizațiile societății civile joacă un rol esențial în definirea profilurilor și a standardelor profesionale și ocupaționale și în integrarea aspectelor legate de sustenabilitate în ucenicii și în formarea angajaților. Partenerii sociali și societatea civilă îi ajută pe tineri să se adapteze la tranziția de la școală la viața profesională într-o manieră care include dezvoltarea durabilă. Rolurile dialogului social și dialogului civic sunt esențiale și trebuie consolidate.

3.2. Tinerii au nevoie de incluziune digitală și socială, de educație și formare de calitate, de locuri de muncă stabile, de condiții de muncă adecvate, de locuințe accesibile și de sprijin în lupta cotidiană împotriva schimbărilor climatice. Este nevoie de mai multe cercetări și date privind impactul schimbărilor climatice asupra țărilor, a regiunilor și la nivel local și de corelarea acestora cu previziunile privind competențele și locurile de muncă. Recunoscând că există o criză alimentară majoră în Europa și pe alte continente, tinerii trebuie să afle despre toate aspectele consumului și producției sustenabile, despre reducerea risipei alimentare și despre alegerile alimentare responsabile.

3.3. Inegalitatea ar trebui abordată prin introducerea unui indicator global și european privind reducerea sărăciei și a părăsirii timpurii a școlii, în conformitate cu educația pentru dezvoltare durabilă. Depopularea zonelor rurale din cauza lipsei de perspective de angajare și a oportunităților educaționale insuficiente are un impact negativ asupra familiilor tinere. Părăsirea timpurie a școlii este o problemă în zonele urbane și rurale și, prin urmare, politicile privind piața muncii și creșterea economică echitabilă trebuie să fie eficace pentru a reduce numărul de tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) ([12]).

3.4. Punerea în aplicare eficace a Cadrului european pentru ucenicii de calitate și eficace ([13]) și îmbunătățirea Cadrului european de calitate pentru stagii sunt esențiale în ceea ce privește educația pentru dezvoltare durabilă.

3.5. CESE este de părere că, având în vedere amploarea, complexitatea și urgența acestor probleme, este nevoie de un efort consolidat și mai bine coordonat între UE și statele membre, inclusiv în ceea ce privește îmbunătățirea educației pentru sustenabilitate, care are o importanță esențială în momentul de față. Aceasta include și educația privind utilizarea energiei durabile. Politicile UE și ale statelor membre privind educația trebuie monitorizate și cartografiate în mod constant, prin schimburi de bune practici între țări și organizații. La baza educației pentru dezvoltarea durabilă stau valorile umaniste care se axează pe dobândirea de cunoștințe și pe elaborarea unor soluții practice echilibrate, ținând cont de consecințele sociale și ecologice.

3.6. Profesorii și părinții joacă un rol esențial în educația pentru dezvoltare durabilă. Profesorii și formatorii trebuie sprijiniți prin formare profesională inițială și continuă de calitate în ceea ce privește sustenabilitatea. Avizul CESE intitulat „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți” ([14]) a subliniat faptul important că toată lumea are nevoie de cunoștințele necesare pentru a combate schimbările climatice. Învățarea pe tot parcursul vieții pentru educația părinților și a cetățenilor este esențială și ar trebui consolidată prin sensibilizarea tuturor persoanelor, inclusiv prin sprijinirea organizațiilor de tineret în acest sens.

([12]) NEET este acronimul pentru „(tânăr) care nu este încadrat profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare” și se referă la o persoană care nu este angajată și nu primește educație sau formare profesională.

([13]) Recomandarea Consiliului din 15 martie 2018 privind un Cadru european pentru ucenicii de calitate și eficace (JO C 153, 2.5.2018, p. 1).

([14]) Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 56, 16.2.2021, p. 1).

3.7. CESE invită statele membre să ofere un sprijin real profesorilor, pentru a spori atractivitatea profesiei. Deși există o penurie semnificativă de cadre didactice în Europa, educația pentru sustenabilitate are nevoie de cadre didactice apreciate, care să beneficieze de salarii decente și condiții de muncă bune. Pentru a transforma sistemul de învățământ, este esențial să se asigure formare inițială și continuă de o calitate ridicată pentru profesori, echitate și incluziune în sistemele de educație și formare și o organizare inovatoare a școlilor, creând o cultură a păcii și a siguranței. Capacitarea tinerilor pentru dezvoltarea durabilă prin educație necesită specialiști capabili, dotați cu instrumente diversificate și cu impact puternic. Profesorii competenți vor ști cum să valorifice în mod optim în activitatea lor de fiecare zi Declarația de la Paris ([15]) și Declarația de la Osnabrück privind EFP ([16]), care promovează cetățenia și valorile comune ale libertății, toleranței și nediscriminării în educație.

3.8. Tinerii Europei constituie un capital uman inestimabil și o sursă de idei inovatoare, grație imaginației, entuziasmului și energiei lor creative, și joacă rolul cel mai important în stimularea dezvoltării durabile în statele membre ale UE, acum și în viitorul apropiat. În acest sens, statele membre au un potențial nevalorificat extrem de important. Organizațiile de tineret și educația non-formală joacă un rol important în sprijinirea educației și învățării durabile.

3.9. CESE solicită ca procesul educațional și de învățare să fie centrat pe tineri. Acest lucru poate fi realizat prin reducerea birocrației pe care o implică profesia de cadru didactic, punând accentul pe o pedagogie inovatoare și pe cooperarea strânsă cu elevii și pregătind toți profesorii pentru utilizarea noilor tehnologii și pentru noi medii de învățare, atât în ce privește programa de învățământ, cât și propria lor viață. O educație transformatoare necesită profesori transformatori, competențe transformatoare și cetățeni transformatori. Cadrele didactice și formatorii au nevoie de timp, spațiu și resurse suficiente pentru a putea pune în aplicare abordarea practică și transversală a educației pentru durabilitatea mediului (EES), bazată pe o muncă în echipă eficientă între părțile interesate. Acesta este un subiect transversal, care se referă la toate disciplinele educației și formării profesionale în cadrul unei abordări pedagogice interdisciplinare.

3.10. Este îmbucurător să observăm că tinerii contribuie deja la dezvoltarea durabilă în țările lor și la obiectivele climatice internaționale legate de respectarea mediului și, mai mult, că se alătură în mod activ rețelelor internaționale de mișcări ale tineretului menite să conserve natura și să combată schimbările climatice. Pentru a completa aceste aspecte, trebuie să adaptăm toate sistemele de educație pentru a oferi spațiu pentru o educație transformatoare, care să permită mai multor tineri să își canalizeze eforturile către realizarea transformărilor de care avem nevoie. Potrivit celui mai recent raport IPCC, „învățarea transformatoare este esențială deoarece contribuie la o conștientizare comună și la acțiuni colective” ([17]).

4. **Dezvoltarea durabilă trebuie văzută ca un proces de învățare continuu și cuprinzător**

4.1. Este important să se recunoască faptul că dezvoltarea durabilă a statului și a societății nu poate exista fără învățare constantă și fără dobândirea de noi experiențe și înțelegerea lor. În acest sens, dezvoltarea durabilă trebuie văzută ca un proces continuu prin care societatea trebuie să învețe să trăiască mai sustenabil din perspectivă ecologică, economică și socială. Prin accesul la informații și prin îmbunătățirea conștientizării, dar mai ales prin consolidarea capacității persoanelor de a inova și de a pune în aplicare soluții, educația pentru sustenabilitate este esențială dacă dorim să reorientăm modul în care trăim și lucrăm. Pentru a educa tinerii să abordeze în mod conștient cele mai complexe aspecte de dezvoltare durabilă cu care se confruntă comunitățile și statele, trebuie dezvoltate programe de învățământ cuprinzătoare pentru insuflarea competențelor de gândire critică și pentru a face posibilă luarea deciziilor în cunoștință de cauză.

4.2. Potrivit studiilor și cercetărilor desfășurate de Comisia Europeană în vederea pregătirii propunerii de recomandare a Consiliului privind învățarea pentru durabilitatea mediului, doar 13 state membre au o definiție clară a termenului „educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)” sau a termenului „educație pentru durabilitatea mediului (EDM)”. Este regretabil faptul că termenul „educație pentru dezvoltare durabilă” și ținta 4.7 a ODD nu se aplică în unele state membre, deși sunt recunoscute

([15]) Promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație Eurydice.
([16]) Declarația de la Osnabrück privind educația și formarea profesională ca factor de redresare și de tranziție echitabilă către economii digitale și verzi – osnabrueck_declaration_eu2020.pdf.
([17]) Al șaselea raport de evaluare al IPCC, raportul Grupului de lucru III: *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change* („Schimbările climatice 2022: atenuarea schimbărilor climatice), p. 2871.

drept element integrant al obiectivului de dezvoltare durabilă nr. 4 (ODD 4) privind educația de calitate și drept un factor esențial pentru toate celelalte obiective de dezvoltare durabilă (ODD). Rapoartele de țară analizate nu au făcut referire la finanțare în mod explicit. Cu toate acestea, Italia, care a început să își asume angajamente în ceea ce privește EDD, a menționat în mod clar că lipsa finanțării este unul dintre principalele motive pentru care a stagnat punerea în aplicare a EDD. Atunci când guvernele sunt obligate să reducă cheltuielile, din cauza crizelor economice, energetice și legate de costul vieții, educația, ca și alte domenii sociale, este întotdeauna afectată. Lipsa investițiilor generează diferite forme de privatizare și asimetrii în cadrul sistemelor, afectând echitatea și libertatea pedagogică și academică.

4.3. Este important să ne gândim și dacă avem nevoie de o strategie descendentă centralizată pentru punerea cu succes în aplicare a EDD sau dacă există alți factori care îi determină succesul. Danemarca și Țările de Jos nu au o strategie națională pentru EDD, însă școlile lor lucrează în mod activ pe această temă. Finlanda are o strategie națională, însă se teme că educația pentru EDD este fragmentată la nivelul școlilor. Italia a inclus deja EDD în programa națională de învățământ, însă se confruntă cu unele provocări în ceea ce privește punerea sa în aplicare la nivel regional. Franța a elaborat o strategie națională, care este gestionată de autoritățile locale din domeniul educației și pusă în aplicare în toate școlile prin programele naționale de învățământ și proiecte pedagogice. Astfel, este implicat fiecare nivel, ceea ce, în schimb, îi asigură succesul.

4.4. Unul dintre aspectele fundamentale este prioritizarea educației pentru dezvoltare durabilă. OCDE, în colaborare cu Comisia Europeană, a publicat recent studii ([18]) care cartografiază competențele în materie de durabilitate a mediului ale tinerilor din UE și din țările OCDE. Această nouă abordare a studiilor și evaluărilor ar putea oferi un semnal pozitiv în direcția prioritizării EDD în statele membre. Ar putea fi util să se exploreze în continuare relația dintre măsurile ONU de promovare a educației pentru dezvoltare durabilă și măsurile OCDE de sprijinire a dezvoltării politicii în domeniul educației prin intermediul PISA, pentru a vedea dacă există asimetrii în modul în care aceste două seturi de măsuri modelează sistemele de învățământ.

4.5. Un potențial obstacol constă în punerea în aplicare a educației pentru dezvoltare durabilă în țările cu un sistem federal. În rapoartele naționale am observat că gradul de coordonare între ministerul federal în cauză și autoritățile regionale diferă între statele membre – Germania întâmpină dificultăți, în timp ce Austria are o rețea care reglementează coordonarea. Modul în care guvernul federal austriac este implicat în inițiative ascendente este un exemplu pe care l-ar putea urma și alte țări.

4.6. Este esențial ca societățile actuale și viitoare să reevalueze, să regândească și să redefinească educația din perspectiva educației și a învățării sustenabile – de la nivelul preșcolar la universitate și ulterior – astfel încât, în cele din urmă, să se pună în aplicare principiile, cunoștințele, competențele, convingerile și valorile asociate sustenabilității în toate cele trei domenii: ecologie, societate și economie. Un astfel de proces ar trebui să fie global, interdisciplinar și să implice inițiative locale, precum și publicul larg, și, de asemenea, să fie sprijinit de guvernele în cauză. Totuși, punerea în aplicare în fiecare stat trebuie să țină cont de caracteristicile locale și de particularități culturale specifice.

4.7. Educația pentru dezvoltare durabilă ar trebui să disemineze cunoștințe privind mediul înconjurător și starea sa și să prezinte posibilitățile care există pentru adaptarea economiei noastre într-un mod care stimulează prioritizarea bunăstării persoanelor și a planetei, promovând totodată echitatea între generații și conservând mediul natural. Această economie adaptată ar trebui să acorde o importanță sporită metodelor de gestionare care respectă mediul, să ofere oportunități de stimulare a respectului și a grijii pentru valorile naturale și culturale și să se bazeze pe valori, pornind de la etica ecologică a responsabilității pentru conservarea mediului pentru generațiile prezente și viitoare și pentru utilizarea sustenabilă a resurselor naturale.

4.8. O educație transformatoare pentru dezvoltarea durabilă ar trebui:

— să se bazeze pe principiile și valorile care stau la baza dezvoltării durabile;

([18]) Borgonovi, F., et al. (2022), „Young people's environmental sustainability competence: Emotional, cognitive, behavioural, and attitudinal dimensions in EU and OECD countries" (Competențele tinerilor în materie de durabilitate a mediului: dimensiunile emoționale, cognitive, comportamentale și de atitudine în statele membre ale UE și ale OCDE), *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, nr. 274, OECD Publishing, Paris.Borgonovi, F., et al. (2022), „The environmental sustainability competence toolbox: From leaving a better planet for our children to leaving better children for our planet" (Setul de instrumente pentru competențele în materie de durabilitate a mediului: de la îmbunătățirea vieții pe planetă pentru copiii noștri la educarea copiilor noștri să dea dovadă de respect pentru planetă), *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, nr. 275, OECD Publishing, Paris, Lucrările au fost pregătite drept cercetări premergătoare pentru viitoarea publicație a OCDE din 2023 privind perspectiva asupra competențelor.

— să vizeze toate cele trei domenii ale dezvoltării durabile: mediul, societatea și economia;

— să stimuleze învățarea pe tot parcursul vieții și învățarea legată de toate aspectele vieții, care să promoveze societăți sustenabile, respectuoase, responsabile, proactive și critice;

— să susțină o educație de înaltă calitate, sprijinită în mod activ și cu abordări cuprinzătoare;

— să stimuleze o educație accesibilă, bazată pe drepturi, care să fie respectuoasă, incluzivă și să celebreze diversitatea;

— să gândească global, dar să se axeze și pe probleme și caracteristici culturale locale;

— să acopere educația formală, nonformală și informală;

— să țină cont de natura evolutivă a conceptului de dezvoltare durabilă.

4.9. Nu există modele universale ale unei educații transformatoare pentru sustenabilitate și, prin urmare, fiecare țară va trebui să stabilească, cu implicarea eficace a partenerilor sociali relevanți, a societății civile organizate și a altor părți interesate, inclusiv a organizațiilor de tineret, propriile priorități și acțiuni în domeniul dezvoltării durabile și al educației. Conducerea colaborativă a școlilor și educația pentru cetățenie joacă un rol esențial în modelarea școlilor pentru îmbunătățirea educației pentru sustenabilitate. Obiectivele, principalele linii de acțiune și mecanismele ar trebui stabilite ținând cont de condițiile ecologice, sociale și economice locale și de caracteristicile culturale.

4.10. Crearea unui sistem educațional pentru dezvoltarea durabilă implică tranziția de la educația tradițională la un model orientat către sustenabilitate, care ar trebui să se bazeze pe cunoștințe interdisciplinare ample, fundamentate pe o abordare integrată în ceea ce privește dezvoltarea societății, a economiei și a mediului înconjurător. O astfel de educație ar trebui să presupună activități la nivelul educației formale (școli, universități, instituții de pregătire avansată), nonformale (crearea de centre de formare, seminare și mese rotunde, utilizarea mass-mediei etc.) și informale (învățare *inter pares* prin evenimente, schimburi de tineri, proiecte conduse de tineri etc.). Programele de educație și formare care integrează educația pentru durabilitatea mediului trebuie să fie accesibile și incluzive. Guvernele trebuie să ia în considerare, într-o etapă timpurie, realitatea cu care se confruntă persoanele din medii dezavantajate și să se asigure că găsesc modalități de a include aceste grupuri.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG